

ארץ ירח | ענבל כהן חמו

13.7.24 - 13.6.24

ליווי תערוכה וטקסט: איילת השחר כהן

כשהתגלגל לידיה של ענבל כהן חמו אלבום התצלומים **ארץ נגב** של פטר מירום (הוצאת מעריב, 1963) התחבר הקוד הצילומי שבו לספר הילדות שלה, **מסע לארץ הנגב**, מאת רנה הברון (הקיבוץ המאוחד, 1963), המתאר הרפתקה דמיונית בחבל ארץ אמיתי. לא סתם נולד החיבור הזה בזמנים אלו של חשבון נפש בחברה הישראלית, העוברת טלטלה ושינוי – תקופה שבה עיון בספר הילדות של הברון והתבוננות בתצלומיו של מירום מעוררים אולי געגוע לימים אחרים.

פטר מירום – דייג וצלם, איש קיבוץ חולתה, חתן פרס ישראל לצילום – תיעד את אגם החולה ואת ייבושו, פרסם אלבומי צילום רבים ובשנת 1974 פתח עסק מסחרי לשיווק תצלומים ממותגים ועממיים, שהודבקו על גבי לוחות עץ לבוד. אחד מתצלומיו היה תלוי בביתה של ענבל הילדה וזכור לה היטב, כמו לרבים אחרים בני אותו דור. באלבום **ארץ נגב** התרפקו תצלומיו על יופיין של תופעות הטבע הייחודיות לנגב – סלעים, קוצים, אדמה סדוקה. בחלק מהם ניכרים סימני התיישבות, באחרים נוכחים חיילים ורועי צאן בדואים. מירום אינו מאדיר את הטבע הלא נגוע; הוא מוסר תמונת מדבר מנקודת מבט שאינה שיפוטית.

באמצעות סריקת דפי האלבום ויצירת חיבורים ביניהם יוצאת כהן חמו למסע של היזכרות ושכחה אל ארץ הנגב שלה; מקום מיתולוגי, אישי ופנטסטי. הדימויים המושאלים מתפרקים, ובתוכם נוצרים נופים חדשים. העבודות, שבמבט ראשון עשויות להיחוות כמופשטות, מנכיחות רשתות מידע, המתגבשות זו על גבי זו, כשהשכבות התחתונות מתייחסות למקום הגיאוגרפי שבו צולמו ולמבטו של מירום, ואילו העליונות נושאות בחובן הצעה למבט עכשווי של האמנית.

למרות פיתוח הנגב לאורך שנים, מהלך שהחל בחזון הפרחת השממה של דוד בן-גוריון, חלק גדול ממנו עדיין נתפס כשטח הפקר, No-man's-land, ואחרי 7 באוקטובר 2023 הוא מהווה מקום מדמם, הדורש שיקום חברתי וסביבתי עמוק. המציאות הקונקרטית של הנגב פוגשת בתערוכה זו במציאות אלטרנטיבית, שבה קורסים דימויים של הרים אל תוך עצמם, ונוף המישור מתערבל ומשתנה. חלקים מתצלומיו המקוריים של מירום ממוסכים ונטמעים בתוך הפעולה הדיגיטלית של כהן חמו, וחלקים אחרים ניתנים לזיהוי, כך שמתקבלת תמונה אפוקליפטית, מקומית וחיזרית כאחת.

בחלל התערוכה, המחולקת לשניים, מוצבים תצלומים ואלמנטים פיסוליים עשויים מנייר צילום מודפס ומעץ לבود, המקיימים דיאלוג עם נקודות מבט על נוף פנורמי ועם מיפוי טופוגרפי: מתצלומיו של מירום לתצלומי מיפוי הירח ועד לתצ"א מעובד של הנגב. כמה מהם מתייחסים לאלבום הפיזי של מירום – לכריכתו, לכפולות שבתוכו ולשדרתו.

במבואת התערוכה ניצב דימוי של ירח מומצא, ובו מוטבעת צללית האסטרונואוט, שתיעד בשנת 1972 את פני הירח במסגרת משימת אפולו 16 – מעין דיוקן עצמי אפל ומיסטי של הצלם. בעוד הנגב מצביע על הארץ: בסיס פיזי, מקום הולדת ומגורים, הרי הירח – הלוויין של הארץ, האחראי על כוחות הגאות והשפל, מסמן את העולם העליון, את השמיים ואת הלילה וטומן בחובו את המבט המיתי שלנו על המציאות.

ארץ ירח של ענבל כהן חמו מבקשת לחבר בין העבר המיתי לבין ההווה השרוף והעתיד הלא נודע של

המקום. להרף עין נראה כאילו הארץ והירח בתערוכה מתמזגים, וארץ הנגב כמו מדמה את אדמת הירח השוממה. לרגע ניתן לשוות בעיני רוחנו, שמתוך הכאוס תיבנה ארץ חדשה, כבמעשה בראשית.

* התערוכה כוללת דימויים, המהווים מחווה לתצלומיו של פטר מירום, באדיבות אוסף בוקי בועז.
** בין תערוכות העבר, שקיימו דיאלוג עם פטר מירום, ניתן לציין את "גל ויינשטיין: עמק החולה" (אוצרת: אלן גינתון, מוזיאון תל אביב לאמנות, 2006) ואת "שירת האגם, 1900–2009" (אוצר: גיא רז, מוזיאון בית אורי ורמי נחושתן, קיבוץ אשדות יעקב מאוחד, 2009).